

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 412/2018-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti Rímskokatolíckej cirkvi, [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], konajúcej prostredníctvom farského administrátora [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou MAPLE & FISH s. r. o., Dunajská 15/A, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Viliam Karas, PhD., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 184/2017 z 23. mája 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Rímskokatolíckej cirkvi, [REDACTED] [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 184/2017 z 23. mája 2018 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 184/2017 z 23. mája 2018 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť Rímskokatolíckej cirkvi, [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 390,50 € (slovom tristodevät'desiat eur a päťdesiat centov) na účet advokátskej kancelárie MAPLE & FISH s. r. o., Dunajská 15/A, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti Rímskokatolíckej cirkvi, [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. augusta 2018 doručená ústavná sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], konajúcej prostredníctvom farského administrátora [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 Co 266/2016 z 19. apríla 2017

(ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 184/2017 z 23. mája 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom krajského súdu bolo rozhodnuté o odvolaní žalovaného (Slovenského pozemkového fondu; ďalej aj „žalovaný“) proti rozsudku Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 26 C 79/2011 z 3. apríla 2012 v spojení s opravnými uzneseniami z 19. apríla 2012 a 25. mája 2012 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“). Okresný súd (rozsudkom okresného súdu) v celom rozsahu vyhovel žalobe sťažovateľky (v texte preto aj „žalobca“), ktorou sa domáhala reštitučného nároku na vydanie tam uvedených nehnuteľností v zmysle zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „reštitučný zákon“). Krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu v časti ukladajúcej žalovanému vrátiť sťažovateľke ornú pôdu (v rozsudku označenú ako parcela [REDAKOVANÉ]), avšak v časti ukladajúcej žalovanému vrátiť sťažovateľke zastavanú plochu a nádvorie (v rozsudku označenú ako parcela [REDAKOVANÉ]). Krajský súd rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu sťažovateľky v tejto časti zamietol s odôvodnením, že ide o parcelu, u ktorej nebolo preukázané, že bezprostredne slúži poľnohospodárskej výrobe (ďalej len „sporná parcela“). Dovolanie sťažovateľky proti zamietajúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu bolo napadnutým uznesením odmietnuté.

3. Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľka namieta, že rozsudok krajského súdu je v rozpore s vykonaným dokazovaním, pretože z dokazovania vykonaného fotografickým materiálom týkajúcim sa spornej parcely malo vyplynúť, že na tejto parcele sa nachádzajú nebytové budovy slúžiace ako sušiareň tabaku. Tento účel ich využitia mal potvrdiť aj samotný žalovaný, teda podľa sťažovateľky bol účel využitia spornej parcely na účely poľnohospodárskej výroby nesporný aj napriek tomu, že predmetná parcela je v katastri nehnuteľností fakticky evidovaná ako „zastavané plochy a nádvoría“. Podľa sťažovateľky mal súd brať na zreteľ nielen druh pozemku, v akom je sporná parcela evidovaná v katastri nehnuteľností, ale aj jej skutočný (reálny) stav,

na ktorý je nehnuteľnosť využívaná. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že krajský súd bezdôvodne odmietol jej návrh na vykonanie dokazovania ohliadkou spornej parcely na preukázanie účelu jej využitia pre potreby poľnohospodárskej výroby, takže jeho závery o neunesení dôkazného bremena sťažovateľkou, ktorá podľa názoru krajského súdu nepreukázala účel jej využitia pre poľnohospodárku výrobu, považuje za ústavne neudržateľné. Sťažovateľka v tejto súvislosti tiež uviedla, že v danom prípade mala byť vzatá na zreteľ aj skutočnosť, že v čase odňatia spornej parcely jej pôvodným vlastníkom bola táto v pozemkovo knižnom stave evidovaná ako orná pôda, pričom sporná parcela s aktuálnym parcelným číslom mala byť vytvorená až „... na základe geometrického plánu č. 42/2007, vyhotoveného dňa 5.12.2007...“. Z uvedeného má však tiež vyplývať, že sporná parcela je síce druhovo evidovaná ako „zastavaná plocha a nádvorie“, avšak je označená kódom [REDACTED] ktorý v zmysle vyhlášky Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 79/1996 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov (zrušená 1. decembra 2009, pozn.), predstavuje pozemok, na ktorom je dvor. Podľa sťažovateľky krajský súd nezohľadnil, že skupinu druhu pozemkov označených ako zastavené plochy a nádvorcia tak nemusia tvoriť len zastavené pozemky, ale aj pozemky, ktoré v skutočnosti nie sú zastavané, ale ktoré môžu slúžiť aj pre poľnohospodárske účely „... (napr. zabezpečenie prístupu k pozemku, ochrannú funkciu, uskladnenie strojov, náradia, ale aj úrody...). Z tohto dôvodu nie je možné bez ďalšieho uzavrieť, že pozemok evidovaný ako zastavané plochy a nádvorcia nie je možné vydať. Ak je takýto pozemok súčasťou poľnohospodárskej usadlosti, čo vyplýva z pozemno-knižného stavu i predloženej fotografie terénu a má hospodársky význam, čo potvrdila aj výpoveď Žalovaného, a to že súvisí najmä so sušiarňou tabaku, tak ide o predmet spôsobilý na vydanie podľa ust. § 2 ods. 1 písm. b), príp. a) Reštitučného zákona.“.

4. Sťažovateľka teda uzavrela, že reštitučný zákon bráni iba vydaniu pozemkov, ktoré boli po ich prevode alebo prechode do vlastníctva štátu zastavané stavbami, a to aj tak len stavbami, ktoré nemajú alebo neslúžia poľnohospodárskemu účelu, pretože tie vydané byť môžu, takže reštitučný zákon nebráni vydaniu pozemku len preto, že je evidovaný ako zastavaná plocha a nádvorie. Podľa sťažovateľky „Krajský súd

i napriek tomu, že bolo jednoznačne preukázané, že parcela [REDAKOVANÉ] nie je zastavaná, pôvodne bola podľa pozemno-knižného stavu evidovaná ako orná pôda, a súčasne je evidovaná ako pozemok, na ktorom je dvor, pričom z dôkazov a tvrdení Žalovaného vyplynulo, že slúži na sušenie tabaku, čo bezpochyby je poľnohospodárska činnosť, túto napokon nevydal z dôvodu, že Sťažovateľ údajne nepreukázal charakter nehnuteľnosti v zmysle § 2 Reštitučného zákona...

Zároveň z vykonaných dôkazov vyplýva, že ide o pozemok obkolesený inými poľnohospodárskymi pozemkami, čo rovnako svedčí o jeho poľnohospodárskom charaktere.“. V uvedených súvislostiach sťažovateľka na podporu svojej argumentácie poukázala na rozhodnutia v obdobných veciach, a to jednako na rozhodnutia ústavného súdu, ako aj na rozhodnutia všeobecných súdov, ktoré pri posúdení charakteru reštituovaného pozemku v interakcii s tým, ako bol vedený v evidencii nehnuteľností, ako aj v interakcii s jeho faktickým využitím, v porovnaní s napádaným rozhodnutím krajského súdu odlišne aplikovali príslušné ustanovenia reštitučného zákona.

5. Nesprávnym právnym posúdením veci v dôsledku nesprávnej aplikácie reštitučného zákonodarstva na daný prípad (reštriktívnym výkladom v rozpore s účelom reštitučného zákonodarstva) sťažovateľka odôvodnila aj svoje dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu, ktoré však najvyšší súd podľa sťažovateľky ústavne nekonformným spôsobom odmietol, pretože ho posudzoval „... príliš reštriktívne, formalisticky, bez snahy zachovať účel Reštitučného zákona, právo na súdnu ochranu a princíp spravodlivosti“. Podľa sťažovateľky najvyšší súd, tak ako pred ním aj krajský súd, „... nesprávne právne posúdil otázku spôsobilosti vydania pri parcele [REDAKOVANÉ] a nesprávne uzavrel, že musí ísť o pozemok bezprostredne slúžiaci poľnohospodárskej výrobe. Namietame správnosť tohto záveru, nakoľko ako už bolo uvedené vyššie, právna úprava v Reštitučnom zákone nevyžaduje, aby išlo o pozemok, ktorý skutočne slúži poľnohospodárskej výrobe, ale aby išlo o pozemok, pri ktorom je splnená možnosť potenciálneho produkčného využitia pôdy alebo pozemok zabezpečujúci využívanie poľnohospodárskej pôdy na daný účel. Odhliadnuc od uvedeného, z vykonaných dôkazov (geometrický plán, označenie druhu pozemku kódom spôsobu využitia, fotodokumentácie predloženej Žalovaným a najmä ním potvrdeným spôsobom využitia – sušiareň tabaku) je nepochybné, že parcela [REDAKOVANÉ] aj v súčasnosti

je reálne využívaná na poľnohospodársku činnosť. Na uvedenom nič nemení ani skutočnosť, že to vyplynulo z dôkazov a tvrdení Žalovaného, nakoľko Sťažovateľ tieto nerozporoval. Navyše Sťažovateľ v súčasnosti nevyužíva tento pozemok, a teda je pochopiteľné, že nemá informácie o tom, na aký účel tento pozemok slúži.“

6. Sťažovateľka uviedla, že „... výklad ustanovení Reštitučného zákona a CSP, ktorý podal Krajský súd a Dovolací súd a ktorý je uvedený v tejto sťažnosti, je neakceptovateľný a postupom súdov došlo k odopretiu spravodlivosti a vylúčeniu Sťažovateľa z práva na súdnu ochranu“.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Ústavný súd Slovenskej republiky určuje, že rozsudkom Krajského súdu v Trnave zo dňa 19.04.2017 sp. zn. 11 Co/266/2016-867 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23.05.2018 sp. zn. 4 Cdo/184/2017 boli porušené základné ľudské práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 19.04.2017 sp. zn. 11 Co/266/2016-867 a uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 23.05.2018 sp. zn. 4 Cdo/184/2017 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Trnave na nové konanie.

Porušovatelia sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľovi trovy konania v lehote do 3 dní odo dňa právoplatnosti nálezu.“

8. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 412/2018-23 z 28. novembra 2018 (ďalej len „prijatie veci na ďalšie konanie“) prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom spektre namietaného porušenia označených práv, ale iba vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 184/2017 z 23. mája 2018 (napadnuté uznesenie). V ostatnej časti ústavnú sťažnosť odmietol z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

9. V čase napadnutia na ústavný súd bola vec sťažovateľky podľa Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milanovi Ľalíkovi, toho času členovi prvého senátu ústavného súdu v zložení Marianna Mochnáčová (predsedníčka senátu), sudca Peter Brňák a sudca Milan Ľalík. Všetkým členom prvého senátu ústavného súdu, ktorému vec pôvodne napadla, uplynulo 16. februára 2019 funkčné obdobie.

10. V období od 17. februára 2019 spadala vec sťažovateľky podľa čl. II bodov 7 a 8 Dodatku č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 a podľa čl. X bodu 2 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 do kategórie vecí, ktoré mali byť prerozdeľované po vymenovaní ďalších sudcov ústavného súdu. Po vymenovaní ostatných šiestich sudcov ústavného súdu (10. októbra 2019) bola vec sťažovateľky podľa čl. X bodu 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Strakovi. Podľa čl. II bodov 3 a 5 predmetného rozvrhu práce bol na konanie vo veci príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Mojmir Mamojka (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský.

11. Po vzdaní sa Mojmíra Mamojku funkcie sudcu ústavného súdu v zmysle Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 účinného od 1. júna 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) vecí, na prerokovanie ktorých sú príslušné prvý a tretí senát ústavného súdu v zloženiach platných v obdobiach od 17. februára 2019 do 25. apríla 2019, od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 a od 17. októbra 2019 do 31. mája 2020, ak bol ich členom sudca Mojmir Mamojka, prerokuje ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca v danej veci podľa súčasného rozvrhu práce. Tretí senát ústavného súdu pracuje v novom zložení: Martin Vernarský (predseda senátu), sudca Ivan Fiačan a Peter Straka (sudca spravodajca). Z uvedeného dôvodu rozhodol o merite ústavnej sťažnosti tretí senát ústavného súdu v práve uvedenom zložení.

II.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, replika sťažovateľky, vyjadrenie zúčastnenej osoby

12. Ústavný súd 27. decembra 2018 podľa § 29 ods. 3 a § 30 ods. 1 a 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (toho času platný a účinný predpis upravujúci vedenie konania pred ústavným súdom, pozn.) zaslal prijatú ústavnú sťažnosť najvyššiemu súdu na vyjadrenie sa k jej obsahu a k vhodnosti konania ústneho pojednávania v prijatej veci a sťažovateľke výzvu na vyjadrenie sa k vhodnosti konania ústneho pojednávania.

13. Sťažovateľka v podaní ústavnému súdu doručenom 16. januára 2019 oznámila, že s upustením od ústneho pojednávania súhlasí.

14. Najvyšší súd prípisom sp. zn. KP 3/2019-3, Cpj 2/2019 z 10. mája 2019 (ďalej len „vyjadrenie najvyššieho súdu“) ústavnému súdu oznámil, že s upustením od ústneho pojednávania súhlasí. K obsahu ústavnej sťažnosti uviedol, že napadnutý rozsudok krajského súdu je v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu a že dôvodom zamietnutia žaloby nebola skutočnosť, že sporná parcela je v katastri nehnuteľností označená ako zastavané plochy a nádvoría, ale neunesenie dôkazného bremena zo strany žalobcu na preukázanie toho, akému účelu využitia sporná parcela slúži.

15. Ústavný súd 11. februára 2020 upovedomil podľa § 126 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o podanej ústavnej sťažnosti zúčastnenú osobu (Slovenský pozemkový fond). Zúčastnená osoba právo vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti v určenej 10-dňovej lehote nevyužila.

16. Ústavný súd je z dôvodu opakovania sa argumentácie predostretej účastníkmi konania názoru, že od ústneho pojednávania pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v prejednávanej veci upustil.

17. Ústavnému súdu ostáva v závere tejto časti pre prehľadnosť vlastného procesného postupu vysvetliť opomenutie zaslať vyjadrenie najvyššieho súdu na repliku sťažovateľke. Obrana najvyššieho súdu je totožná so závermi v napadnutom uznesení. Obrana najvyššieho súdu teda bola detailne spochybnená v podanej ústavnej sťažnosti. Vzhľadom na to, že týmto rozhodnutím je vyslovený zásah do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, prejednávané rozhodnutie je v sťažovateľkin prospech, čím ústavný súd považuje zmienený nedostatok za zhojený. Vzhľadom na dĺžku procesu pred ústavným súdom zapríčinenú viacnásobnými zmenami členov tretieho senátu ústavného súdu (podrobne popísanú v bodoch 9 až 11 tohto rozhodnutia) ústavný súd nepovažoval za bezvýnimočne nevyhnutné zmienený procesný nedostatok naprávať ďalším procesným postupom, ktorý by prejednávanú vec ani len potenciálne nedoviedol k inému výsledku, vyslovenie nálezu vo veci by však ešte viac oddialil.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

18. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

19. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

20. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

21. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

22. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

23. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

24. Ústavný súd skôr, než pristúpi k samotnému právnemu posúdeniu veci, považuje za vhodné ustáliť jej podstatu.

25. Krajský súd odôvodnil svoje rozhodnutie tak, že sťažovateľka neuniesla dôkazné bremeno preukázať, že sporná parcela bezprostredne slúži poľnohospodárskej výrobe, čo považoval za nevyhnutné pre úspech v spore. Podľa krajského súdu „*bolo na žalobkyni, aby na skutočnosť, či predmetná nehnuteľnosť bezprostredne slúži poľnohospodárskej výrobe, resp. je pre ňu nepostrádateľná, označila dôkazy, pretože ak tieto tvrdenia dokázané nebudú, nemôže mať návrh úspech.*“ (bod 11 rozsudku krajského súdu). Tento záver krajský súd odôvodnil zmyslom prejednávanej zásady sporového konania (bod 10 rozsudku krajského súdu).

26. Proti rozsudku krajského soudu stěžovatelka podala dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov). Prípustnosť dovolania tvrdila tým, že rozsudok krajského soudu mal závisieť od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa krajský súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho soudu. Odklon argumentovala nesprávnym právnym posúdením sporu, okrajovo aj nesprávnym zistením skutkového stavu.

27. Dovolanie stěžovateľky proti zamietajúcemu výroku rozsudku krajského soudu bolo napadnutým uznesením najvyššieho soudu odmietnuté podľa ustanovenia § 447 písm. f) Civilného sporového poriadku, a teda pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, resp. dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 Civilného sporového poriadku.

28. Najvyšší súd odôvodnil napadnuté uznesenie tak, že poukázal na to, že „*odvolací súd ďalej vyvodil záver, že vydať a navrátiť vlastníctvo aj k nehnuteľnostiam druhovo označeným v katastri nehnuteľností ako zastavaná plocha a nádvoria, ostatné plochy a vodné plochy, je možné len v tom prípade, ak žalobkyňa, na ktorej je dôkazné bremeno preukáže, že slúžia bezprostredne poľnohospodárskej výrobe alebo sú pre ňu nepostrádateľné, pričom vychádzal z ustanovenia § 2 ods. 1 písm. a/ zákona a poukázal na poznámku k tomuto ustanoveniu, v ktorej je odkaz na zákon č. 220/2004 Z. z. a č. 245/2003 Z. z., v zmysle ktorých poľnohospodárskou pôdou sa rozumejú pozemky, ktoré sú ako poľnohospodárska pôda využívané na poľnohospodársku výrobu. Zároveň konštatoval, že žalobkyňa sa nevedela vyjadriť za akým konkrétnym účelom sa sporná parcela využíva. Dôvodom zamietnutia žaloby v tejto časti teda nebola skutočnosť, že predmetná parcela je v katastri nehnuteľností označená druhovo ako zastavané plochy a nádvoria, ale neunesenie dôkazného bremena zo strany žalobkyne na preukázanie toho, akému účelu predmetná parcela slúži.*“ (bod 20 napadnutého uznesenia).

29. Najvyšší súd z textu podaného dovolania nezistil danosť odklonu od svojej judikatúry odôvodnenú nesprávnym právnym posúdením veci, a preto dovolanie odmietol prejednať. Poukázal na to, že neúspech sťažovateľky bol daný niečím iným, než odklonom od stabilnej judikatúry – neunesením dôkazného bremena v spore.

30. V tomto momente sporu sa argumentácia účastníkov začína cyklicky opakovať. Sťažovateľka z konkrétnych (skutkových aj právnych) dôvodov tvrdí, že spor je evidentne nesprávne rozhodnutý, najvyšší súd na to argumentuje, že podaným dovolaním „netrafila“ do správneho dovolacieho dôvodu. Ústavný súd z uvedeného dôvodu vidí matériu sporu v posúdení zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Výsledok sporu bol totiž závislý na ústavno-konformnom výklade pripustenia dovolacieho prieskumu a otázka odňatia namietaného hmotného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy alebo čl. 1 dodatkového protokolu je otázkou podružnou výsledku správnej aplikácie procesu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd vo výsledku nevyhovел námietke porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu (bod 4 tohto nálezu).

31. Ústavný súd v úvode poznamenáva, že identifikuje v tvrdeniach sťažovateľky a najvyššieho súdu medzeru. Sťažovateľka aj napriek tomu, že nesúhlasí s postupom krajského súdu pri zisťovaní skutkového stavu, na základe ktorého súd podľa jej názoru svojvoľne posúdil otázku účelu využitia spornej parcely (na túto skutočnosť poukazuje napr. na strane 4 a 7 podaného dovolania), svoju argumentáciu v dovolaní zameriava na nesprávne právne posúdenie sporu, pokiaľ ide o nekoherentnosť judikatúry.

32. Na vysvetlenie taktiky vedenia sporu sťažovateľka uvádza, že v čase podania dovolania vychádzala *«z právneho názoru v rozhodnutí veľkého senátu občianskoprávneho kolégia dovolacieho súdu sp. zn. IVCdo 2/2017 z 19.04.2017, podľa ktorého kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP je neprípustná. Podotýkame, že následne došlo k zmene právneho názoru a uznesením veľkého senátu občianskoprávneho kolégia dovolacieho súdu sp. zn. IVCdo 1/2018 z 21.03.2018 bolo*

rozhodnuté, že: „Kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. je prípustná.“ Je však zrejmé, že zmena judikatúry nemôže byť na ťarchu Sťažovateľa a rovnako nemôže niesť zodpovednosť za to, že v čase podania dovolania nemohol kumulovať dovolacie dôvody, pričom trváme na tom, že ním zvolený dovolací dôvod je správny, dôvodný a riadne odôvodnený.».

33. Na základe uvedeného ústavný súd musí konštatovať, že pokiaľ sťažovateľka v dovolaní namietala svojvôľu krajského súdu pri zisťovaní skutkového stavu a jeho následnom právnom posúdení, z pohľadu voľby konkrétneho dovolacieho dôvodu sa v súčasných právnych reáliách javí ako zavádzajúce odvolávať sa na neprípustnosť kumulácie dôvodov dovolania.

34. Pri vývoji právnej úvahy do nej vstupuje okolnosť, keď ústavný súd vlastným procesným rozhodnutím (prijatím veci na ďalšie konanie) zablokoval prístup k vecnému prieskumu rozsudku krajského súdu odklonom od dosiaľ uplatňovanej rozhodovacej praxe, pokiaľ ide o posúdenie právomoci ústavného súdu sa rozsudkom krajského súdu vecne zaoberať. Prax ústavného súdu bola v prípade ústavných sťažností napádajúcich rozhodnutia krajských súdov a na nich nadväzujúce procesné odmietnutia dovolaní taká, že ústavný súd si zachovával možnosť vecného prieskumu rozhodnutí krajských súdov aj rozhodnutí najvyššieho súdu, a to aj z dôvodu, že vady vytýkané v ústavnej sťažnosti konaniam pred krajskými súdmi, resp. napadnutým rozhodnutiam krajských súdov, nemuseli byť spôsobilé stať sa predmetom dovolacieho prieskumu (z dôvodu taxatívne veľmi úzko vymedzeného rozsahu vecného záberu dovolacieho prieskumu v § 419 a nasl. Civilného sporového poriadku), ale zároveň mohli byť spôsobilé založiť dôvod na vyslovenie porušenia základného práva v prieskume týkajúcom sa namietaného porušenia označených základných práv ústavným súdom (pre širší vecný záber ústavnej sťažnosti) [k tomu porovnaj napr. uznesenie o prijatí veci na ďalšie konanie sp. zn. III. ÚS 60/2018 zo 7. februára 2018 a naň nadväzujúci nález vo veci z 22. mája 2018, uznesenie o prijatí veci na ďalšie konanie sp. zn. II. ÚS 59/2018 z 25. januára 2018 a naň nadväzujúci nález zo 6. februára 2019, uznesenie o prijatí veci na ďalšie konanie sp. zn. IV. ÚS 491/2018 z 13. septembra 2018 a naň nadväzujúci nález z 31. januára 2019]. S veľkou mierou

abstrakcie od konkrétnych prípadov a veľmi zjednodušene povedané aj pre tento dôvod ústavný súd v zásade zachovával lehotu na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k prieskumu rozhodnutí krajských súdov po podaní dovolania, ktoré bolo najvyšším súdom napokon ex post hodnotené ako procesne neprípustné (porovnaj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51 a nasl. a naň nadväzujúca judikatúra napr. III. ÚS 127/2019 bod 30). Z tohto uhla pohľadu bol záver ústavného súdu o nedostatku právomoci ústavného k prieskumu rozsudku krajského súdu pri prijatí veci na ďalšie konanie prekvapivý.

35. Pre komplexné posúdenie veci ústavný súd, samozrejme, zaujíma materiálny dôvod najvyššieho súdu, na ktorom založil odôvodnenie napadnutého uznesenia. Najvyšší súd v napadnutom uznesení dogmaticky vychádza z názoru, že „[d]ovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C.s.p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 C.s.p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

Žalobkyňa prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

Pokiaľ dovolateľ v takom dovolaní nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom,

ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd nemôže pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky (do úvahy prichádzajúce) rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky; v opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v C.s.p., ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 C.s.p. (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., *Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str.1382 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017, sp. zn. 3 Cdo 28/2017*).“ (body 13 až 14.1 napadnutého uznesenia).

36. Vyjadrenie najvyššieho súdu teda predostiera na prvý pohľad rozumne silný argument, že sťažovateľkou podané dovolanie nebolo najvyšším súdom pripustené k dovolaciemu prieskumu, 1) pretože sťažovateľka predmet dovolacieho prieskumu nesprávne vymedzila, 2) pretože dovolací prieskum tak, ako je legislatívne ukotvený, explicitne neponúka možnosť korekcie právoplatných súdnych rozhodnutí z akéhokoľvek dôvodu (§ 420 Civilného sporového poriadku taxatívne vypočítava dôvody zmätočnosti a § 421 Civilného sporového poriadku svojím predmetom rieši otázku zjednocovania judikatúry), a pretože 3) najvyšší súd bol sťažovateľkou vymedzeným dôvodom dovolania viazaný (§ 440 Civilného sporového poriadku).

37. Zároveň je potrebné konštatovať, že sťažovateľka, pokiaľ dovolanie chcela podať (pričom jeho nepodanie mohlo byť ústavným súdom posúdené ako nevyčerpanie účinných prostriedkov nápravy, čo ústavný súd v zásade v judikatúre vyžaduje napr. III. ÚS 127/2019 bod 27), chtiac-nechtiac musela svoje výhrady podľa toho času aplikovanej súdnej praxe nejako vtesnať do jediného dovolacieho dôvodu. Preto je zaťažko sťažovateľke pričítať na škodu dôsledky vyplývajúce z nie úplne ľahkej (a ústavným súdom ex post) hodnotenej kvality voľby dovolacieho dôvodu. Ústavný súd sa vysporiadava s „nešťastnou“ voľbou dovolacieho dôvodu v prospech sťažovateľky nielen z práve uvedených dôvodov, ale aj z dôvodov nasledujúcich. K veci sa totiž pridáva ďalšia okolnosť.

38. Krajský súd na odvolacom pojednávaní zamietol návrh sťažovateľky na vykonanie miestnej ohliadky zameranej na preukázanie účelu využívania spornej parcely. Z fotografie spornej parcely, ktorú mu predložil Slovenský pozemkový fond (žalovaný), usúdil, že ju tvorí „trávnatá plocha pri nejakých budovách, o ktorých žalovaný tvrdil, že ide o nebytové budovy – sušiareň tabaku“ (bod 11 rozsudku krajského súdu). Krajský súd bol toho názoru, že miestnou ohliadkou by nebolo možné zistiť účel využívania spornej parcely (rozumej lepšie než z fotografie). Krajský súd teda zhrnul, že sťažovateľka nepreukázala účel využívania spornej parcely a dôkaznú núdzu pričítal na jej ťarchu. Krajskému súdu teda pri rozhodnutí sporu vôbec neprekážalo, že sťažovateľku (žalobcu) zaviazal preukazovať účel využitia nehnuteľnosti, ktorú nevlastní (navrhuje jej reštitúciu), ba čo viac, sporná parcela je priamo vo vlastníctve žalovaného. Sťažovateľke tým bolo v spore vzhľadom na jej možnosti uložené bez rozumného dôvodu uniesť neprimerané dôkazné bremeno. Nezohľadnenie tejto skutočnosti, pretože priamo na nej bolo založené rozhodnutie sporu, považuje ústavný súd za svojvoľné (k povinnosti jasne a zrozumiteľne uviesť odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany porovnaj napr. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04 a mnoho ďalších).

39. Ako už bolo uvedené v bode 31 tohto nálezu, sťažovateľka v podanom dovolaní argumentovala svojvôľou krajského súdu pri zisťovaní skutkového stavu a pri následnom právnom posúdení sporu. Formálne z dôvodu uvedeného v bode 32 tohto nálezu ako dovolací dôvod označila iba § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku. Vo svojej dovolacej argumentácii však krajský súd kritizovala (hoci okrajovo) aj za jeho skutkový záver o neunesení dôkazného bremena v situácii, keď nevyhovela jej návrhu na vykonanie dôkazu miestnou ohliadkou (strana 7 dovolania sťažovateľky). Materiálny základ sťažovateľkinej dovolacej námietky teda primárne spočíval v odoprení procesných práv pri dokazovaní opodstatnenosti jej tvrdení, ktoré podľa jej názoru mali následne viesť krajský súd k opačnému meritórnemu právnomu posúdeniu veci. Označenie námietky nič však nemení na jej materiálnom základe – svojvôli pri zisťovaní skutkového stavu, ktorého ustálená podoba mala až následne podľa mienky sťažovateľky viesť k odlišnému právnomu posúdeniu jej kauzy. Hodnotenie obsahovej stránky (podstaty) dovolacích námietok preto podľa názoru ústavného súdu mohlo najvyšší súd viesť

aj k úvahe o prípustnosti sťažovateľkinho dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Hodno tu pripomenúť, že dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku je aj relevantným dovolacím dôvodom. Ústavný súd pritom neopomína, že dovolací súd je prísne viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 Civilného sporového poriadku), pričom dovolateľ je povinný dovolanie odôvodniť tak, ako to od neho vyžaduje § 431 a § 432 Civilného sporového poriadku. Napriek tomu však objektivita a spravodlivosť rozhodovacieho procesu ako determinanty rešpektu k základnému právu na súdnu ochranu (napr. I. ÚS 211/2012, III. ÚS 90/2015) vyžadovali podľa názoru ústavného súdu v predmetnej veci od najvyššieho súdu upustiť od striktné formalistického prístupu k hodnoteniu dovolania sťažovateľky. K tomuto záveru vedú ústavný súd aj okolnosti sťažovateľkinej kauzy popísané v citácii jej sťažnostných dôvodov v bode 32 odôvodnenia tohto nálezu a zasadené do časových relácií konania o jej dovolaní.

40. Sťažovateľkino dovolanie je z 26. marca 2017, keď ako ustálenú bolo možné hodnotiť rozhodovaciu prax o zákaze kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania (uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017). Avšak najvyšší súd rozhodol o podanom dovolaní napadnutým uznesením z 23. mája 2018, teda s vedomím zásadnej zmeny judikatúrneho prístupu v otázke kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania tak, ako ho zaviedlo uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1 V Cdo 1/2018 zo 7. mája 2018, a súčasne s vedomím, že sťažovateľka v čase podávania dovolania nemohla narábať s neistým predpokladom budúceho obratu v judikatúre.

41. Na dôvažok ústavný súd poukazuje aj na odôvodnenie zjednocujúceho stanoviska PLz. ÚS 1/2018 z 25. apríla 2018, v ktorom uviedol, že medzi jednotlivými dovolacími dôvodmi neexistujú podmieňujúce, resp. vylučujúce súvislosti (body 16 a 17). Právne posúdenie prípustnosti opravného prostriedku a aplikácia práva na konkrétny prípad je úlohou (dovolacieho) súdu. Uvedený postoj ústavného súdu je okrem iného založený na myšlienke, podľa ktorej prvoradou podmienkou dostupnosti práva na súdnu ochranu je také správanie súdu, pri ktorom sa zdrží akejkoľvek svojej činnosti, ktorou by oprávnenej osobe bez právneho dôvodu sťažoval, či dokonca maril možnosť konať pred súdom,

v medziach platného právneho poriadku uplatňovať svoje hmotné aj procesné práva (Drgonec, J., Ústava Slovenskej republiky. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 855, cit. v PLz. ÚS 1/2018). Zo zjednocujúceho stanoviska ústavného súdu vyplýva, že najvyšší súd nemôže pri námietke viacerých dovolacích dôvodov niektoré z nich vylúčiť z rozsahu posúdenia prípustnosti dovolacieho prieskumu.

42. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti už vyslovil názor, podľa ktorého prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (IV. ÚS 1/02).

43. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [sp. zn. III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36]. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Pri stanovení obmedzení požíva štát určitú mieru voľnej úvahy. Právo na prístup k súdu nemožno obmedziť takým spôsobom alebo do takej miery, že to naruší samotnú podstatu daného práva. Obmedzenie práva na prístup k súdu nebude v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z čl. 6 ods. 1 dohovoru v prípade, že nesleduje legitímny cieľ, a ani v prípade, že medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom nie je primeraný vzťah proporcionality (Grécko-katolícka farnosť Lupeni a iní proti Rumunsku, sťažnosť č. 76943/11, rozsudok z 29. 11. 2016, § 89).

44. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... *ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd*“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná

iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Porušovanie základných práv nemôže pred najvyšším súdom obstať bez povšimnutia. K rovnakému doktrínálnemu záveru sa prikláňa aj zahraničná prax [porovnaj napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 128/05 z 10. mája 2005, cit.: *«V demokratickém právním státě jsou všechny orgány veřejné moci povinny respektovat základní práva a svobody, úkolem soudů je poskytovat jim ochranu, resp. svébytnou a specifickou formu ochrany, jde-li o Ústavní soud. Je-li ochrana základních práv a svobod středobodem fungování demokratického právního státu, je třeba při jejich aplikaci dbát i na uplatnění zásady přímosti a bezprostřednosti. Shledá-li již sám obecný soud porušení základního práva či svobody, je povinen učinit všechna opatření k tomu, aby k dalšímu porušování nedocházelo a již existující porušení odčinit prostředky, kterými disponuje v rámci své pravomoci. To se ostatně odráží v komplementární zásadě subsidiarity, která se uplatňuje v řízeních před orgány, jež jsou nadány poskytovat jednotlivci specifickou ochranu základních práv a svobod (Ústavní soud, Evropský soud pro lidská práva) teprve tehdy, selhávají-li mechanismy ochrany před jinými orgány veřejné moci [nález sp. zn. I. ÚS 55/04 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 34, nález č. 114, str. 187)], nález sp. zn. I. ÚS 4/04 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 32, nález č. 42, str. 405), nález sp. zn. I. ÚS 554/04 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 36, nález č. 67, str. 707) a nález sp. zn. IV. ÚS 343/04 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 36, nález č. 55, str. 581)].*

V posledně uvedeném rozhodnutí pak Ústavní soud navíc konstatoval, že podle jeho názoru Evropský soud pro lidská práva (dále též "ESLP") opakovaně potvrzuje, že čl. 6 Úmluvy sice nenutí smluvní státy k vytváření odvolacích nebo kasačních soudů, avšak pokud tyto jurisdikce existují, garance čl. 6 Úmluvy musí být respektovány, zejména tam, kde zajišťují účastníkům řízení účinné právo na přístup k soudům za účelem projednání jejich práv (za všechna srov. v oficiální databázi ESLP HUDOC na <http://www.echr.coe.int/> např. rozhodnutí senátu ze dne 19. 12. 1997 Brualla Gómez de la Torre proti Španělsku č. 26737/95, § 33 in fine). Způsob, jímž se čl. 6 odst. 1 aplikuje, závisí na konkrétních

okolnostech případu. Je přitom nutno vzít v úvahu celé řízení na vnitrostátní úrovni a roli, jakou v něm hrála kasační jurisdikce, přičemž podmínky pro přípustnost opravného prostředku k apelačním či kasačním soudům ("courts of appeal or of cassation") mohou být přísnější než pro odvolání ("ordinary appeal" - srov. in Brualla Gómez de la Torre, § 37). ESLP zdůrazňuje, že omezení přístupu k soudu nebo tribunálu nebude slučitelné s článkem 6 odst. 1, nebude-li sledovat legitimní účel a nebude-li zde existovat přiměřený vztah proporcionality mezi použitými prostředky a legitimním účelem, jehož má být dosaženo (srov. rozhodnutí senátu ze dne 19. 6. 2001 ve věci Kreuz proti Polsku č. 28249/95, § 55, nebo Sbírka rozhodnutí ESLP č. 97/2001; k aplikaci principu vyjádřeného v případě Brualla Gómez de la Torre na trestněprávní ustanovení čl. 6 odst. 1 Úmluvy srov. rozhodnutí první sekce ze dne 9. 1. 2003 v případě Šiškov proti Bulharsku č. 38822/97, § 84, nebo rozhodnutí druhé sekce ze dne 9. 11. 2004 ve věci Marpa Zeeland B.V. and Metal Welding B.V. proti Nizozemí č. 46300/99, § 48). Ústavní soud v citovaném nálezu uzavřel, že Evropský soud pro lidská práva se zřetelně vyslovil k aplikovatelnosti článku 6 odst. 1 Úmluvy při posuzování rozhodování soudních těles s obdobným postavením, jaké má Nejvyšší soud při rozhodování o trestních a civilních dovoláních.

Ze shora uvedeného je tedy nepochybné, že samotná existence dovolání jako mimořádného opravného prostředku nepožívá ústavněprávní ochrany, jinými slovy není povinností státu, aby takový prostředek ochrany práv do svého právního řádu zakomponoval. To však nezabavuje soud povinnosti interpretovat a aplikovat podmínky připuštění tohoto prostředku, pokud jej stát ve svém zákonodárství vytvořil, tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces. Existují-li v zákoně omezení práva na přístup k soudu v rámci řízení o mimořádném opravném prostředku, je třeba sledovat, zda tato omezení jsou proporcionální ochraně základního práva, a to nikoliv pouze v rovině normativní, ale též při posuzování konkrétního případu v rovině výkladu a aplikace takových omezení.»

45. Na tomto mieste je vhodné doplniť aj skoršiu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá predurčuje už uvedený prístup najvyšších súdnych autorít na ochranu základných práv. Podľa nej pri interpretácii a aplikácii práv zaručených dohovorom je potrebné „usilovať o jeho najvhodnejšiu interpretáciu, aby sa dosiahol cieľ a realizoval predmet tejto zmluvy” (Wemhoff proti Nemecku z 27. 6. 1968, sťažnosť

č. 2122/64, bod A.8), teda aby boli zaručené „nie teoretické a iluzórne práva, ale práva konkrétne a účinné“ (Airey proti Írsku, z 9. 10. 1979, sťažnosť č. 6289/73, bod II. 24).

46. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07).

47. Najvyšší súd preto nemohol v prospech procesného odmietnutia dovolania proti svojvôli krajského súdu efektívne argumentovať podľa jeho názoru nesprávne označeným dovolacím dôvodom (formalizmom), pretože sťažovateľke tým cez zablokovanie prístupu k súdu zároveň odoprel prístup k spravodlivosti. Sťažovateľka podala dovolanie v čase uplatňovania právneho názoru dovolacieho súdu o neprípustnosti kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku. Preto v záujme jeho meritórneho prejednanja svoje dovolanie v explicitnej rovine koncipovala ako podané podľa § 421 Civilného sporového poriadku. Najvyšší súd však o jej dovolaní rozhodoval už v čase, keď existovalo „nové“ uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré razilo úplne opačný rozhodovací postoj ku kumulácii dôvodov prípustnosti dovolania. V popísaných okolnostiach ústavný súd hodnotí argument najvyššieho súdu ako nekorektný v prvom rade z pohľadu proporcionality právno-aplikačného vyváženia hodnôt, ktoré boli pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky v hre. Povedané inak, je chybný hodnotovo, pretože najvyšší súd uprednostnil jednoduchý formalizmus pred koncepciou materiálneho právneho štátu a ochranou základných práv, a to v skutkových (časových) okolnostiach vyznačujúcich sa tým, že v dôsledku neústavného skoršieho názoru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu nebolo spravodlivé požadovať od dovolateľky spracovanie jej dovolania v podobe, ktorej absenciu jej najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí vytkol, hoci mu už v čase rozhodovania neudržateľnosť zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania bola známa. Argumentácia, podľa ktorej sťažovateľka nesprávne označila dovolací dôvod,

je potom nesprávna aj formálne, pretože napadnutá svojvôľa krajského súdu musela byť v okolnostiach sťažovateľkinej kauzy hodnotená ako dôvod prípustnosti dovolania a zároveň dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

48. Z uvedených dôvodov ústavný súd neakceptuje ani argument najvyššieho súdu, podľa ktorého bol dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolanie sťažovateľky, dovolacie konanie a rozhodovanie o jej dovolaní si podľa názoru ústavného súdu vyžadovalo uprednostnenie neformálnosti posudzovania obsahu podaného dovolania (čl. 11 Civilného sporového poriadku) pred striktným uplatnením formálnej viazanosti dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktorej preferencia by za „bežných“ okolností bezpochyby bola ústavne udržateľná, keďže ju dovolateľovi aj najvyššiemu súdu predpisuje zákonodarca (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

49. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci na ďalšie konanie

50. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

51. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

52. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

53. Úlohou najvyššieho súdu bude meritórne prejednať sťažovateľkou podané dovolanie, rešpektujúc právny názor ústavného súdu vyslovený v tomto rozhodnutí.

VI.

Trovy konania

54. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

55. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže úkony právnej služby, za ktoré ústavný súd náhradu trov konania priznáva, boli právnym zástupcom sťažovateľky vykonané v roku 2018.

56. Ústavný súd náhradu trov priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie, prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Náhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (2 x 153,50 €) predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 9,21 €) sumu 325,42 €. Právny zástupca sťažovateľky je daňovým subjektom registrovaným pre daň z pridanej hodnoty, preto bola uvedená suma zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia boli preto priznané v celkovej sume 390,50 € (bod 3 výroku tohto nálezu).ň

57. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku; bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

58. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. augusta 2020

Martin Vernarský
predseda senátu